

ROAЯ PRVI FESTIVAL RODNE RAVNOPRAVNOSTI U
ORGANIZACIJI SVEUČILIŠTA U RIJECI I PARTNERA

Tema rodne ravnopravnosti nestaje tek nakon postignute ravnopravnosti

Festival ROAЯ održao se kao dio programa obilježavanja 50. obljetnice Sveučilišta, a u okviru aktivnosti međunarodnog projekta podrške i provedbe planova za rodnu ravnopravnost u akademskoj zajednici i istraživanjima pod akronimom SPEAR financiranog iz programa Europske unije za istraživanje i inovacije – Obzor 2020.

STR. 2. I 3.

TANJA KANAZIR

FILMSKE VEČERI FESTIVALA ROAЯ

Javni razgovor o ženama i filmu

STR. 8. I 9.

REGIONALNA INOVACIJSKA MATCHMAKING PLATFORMA RIMAP

Znanost u funkciji razvoja gospodarskog i javnog sektora

STR. 5. – 7.

SEMPER MAGIS

Prof. dr. sc.
Snježana PRIJIĆ SAMARŽIJA

MATILJA DJANJESIC/CROPIX

Optika i posljednji dani

Jedna mudra misao kaže da loša vremena stvaraju snažne ljude. Snažni ljudi onda stvaraju dobra vremena. Dobra vremena, međutim, opet stvaraju slabe ljude koji onda iznova stvaraju loša vremena. Iz ovog niza logički slijedi da iza lošeg vremena globalne polikrize koju živimo stoje slabi ljudi koji nisu znali ni mogli predvidjeti što se kotrlja iz njihove budućnosti. Vjerojatno i zbog svijesti o toj slabosti, danas nema teme o kojoj se u svijetu – pa i svijetu sveučilišta – više raspravlja od one što nam donosi budućnost i kako razviti otpornost koja nam nedostaje. Uspješna regeneracija ne pretpostavlja samo gašenje već razbuktanih požara, nego i usmjeravanje sadašnjeg djelovanja prema željenom stanju za pedesetak godina.

Na godišnjoj skupštini mreže mladih istraživačkih sveučilišta YERUN, gdje Sveučilište u Rijeci surađuje s još 22 europska sveučilišta poglavito iz zapadne i sjeverne Europe, glavna tema rasprave bila je upravo kako se pripremiti da bismo 2030., 2050. pa i 2070. godine i dalje bili relevantni generator inovacija, održivog razvoja intelektualne i moralne kvalitete te dobrog života. Domaćin skupa bilo je irsko Sveučilište Limerick koje je osnovalo sveučilišni interdisciplinarni centar posvećen analizama budućnosti i razvijanjem taktika promjena. Uvodno predavanje održao je Jamil Salmi, jedan od vodećih globalnih stručnjaka za visoko obrazovanje i konzultant brojnih vlada, Europske komisije, UNESCO-a, OECD-a, Svjetske banke i drugih, sličnih tijela. Dvije su se teme profilirale kao ključne. Prva je vezana uz spoznaju da dobra budućnost ovisi o perspektivi dugoročnosti, za razliku od kratkovidnosti koja diktira sadašnje postupanje. Činjenica je da su institucije nekritički prihvatile političku logiku fokusiranja na kratkoročne ciljeve koji se mogu PR-ovski, medijski i izbornu utržiti. Takva nas je kratkovidnost učinila slabima i neotpornima. Druga tema jest kako provesti radikalne promjene nužne za prilagodbu budućnosti. Salmi je artikulirao radikalnu promjenu kao prijelaz iz muzeja tradicionalnih sveučilišta prema znanstveno-fantastičnom svijetu proširene stvarnosti. Perspektiva 2050. godine čini realnim svijet široke primjene umjetne inteligencije, robotike, interneta stvari, blockchain tehnologije, kolaboracije ljudi i strojeva koji će personalizirati učenje i poučavanje te promijeniti prostor, način rada i tradicionalne uloge studenata i profesora. Trenutak kad živimo, međutim, svijet je opterećen raznovrsnim socijalnim nejednakostima, hijerarhijskim strukturama moći, stalnom borbom za financiranje istraživanja, standardiziranim i nefleksibilnim kurikulumom i evaluacijama te nasušnom potrebom za akademskom reputacijom. Prijelaz iz svijeta gdje živimo do onog koji anticipiramo ne izgleda kao radikalna promjena, nego kao kvantni skok. Nasuprot našem prvom impulsu, moramo shvatiti da ono zastrašujuće nije slika budućnosti, jer svakog razumnog mnogo će više uplašiti mogućnost nastavka sadašnjosti. Ključni je izazov kako upravljati promjenom.

Kad se god govori o promjenama ili reformama u svijetu sveučilišta, kao i bilo gdje drugdje, obično dolazi do snažne polarizacije. Prvi tabor čine oni koji osjećaju snažnu averziju prema svakoj promjeni te i o pukoj mogućnosti da se o reformi razgovara. Doživljavaju je kakvim nepotrebnim i pomodnim hirom europske ili neke druge administracije koja tako opravdava svoje postojanje. Najavu promjene razumiju kao kritiku svojeg rada, kao prijetnju, pa čak i kao čin pritiska i institucijskog nasilja. Doživljavaju se žrtvama birokratskih zavjera čiji je cilj ograničiti individualnu autonomiju i slobodu da svoju ekspertizu prakticiraju kako misle da trebaju. U pravilu, u ovom su taboru oni koji su postigli željeno mjesto u sustavu i zaziru od novih preslagivanja. U drugom su taboru oni cijepljeni protiv institucijskih paranoja i teorija zavjere, koji u pravilu ne mare za sustav i administraciju ili su prema njima neutralni. Za razliku od kritičara promjene iz suprotnog tabora, po habitusu su entuzijasti, otvoreni, kompetitivni i znatiželjni stručnjaci kojima je promjena uzbudljiva. Izazove ne doživljavaju kao pritisak, nego kao prostor dokazivanja, napredovanja i ispunjenosti. Kritičari ih doživljavaju kao ambiciozne i nedovoljno akademske poslušnike, a oni njih kao atavističke kvazi-intelektualce. U pravilu oni su pragmatično fokusirani na svoje interese i ciljeve. Ovi iz drugog tabora su nerijetko mladi i priželjkiju preslagivanje. Ovaj polarizirani odnos spram promjene dobiva različite oblike koji sežu od intergeneracijskog sukoba, preko znanstveno-disciplinarnog i ideološkog spora, do političkog neslaganja. Kao i svaka polarizacija, i ova ima multiplicirajući učinak jer se istomišljenici udružuju i radikaliziraju. Kao i kod svake polarizacije, ni jedna strana nije ni u pravu ni u krivu, no oslabljuju otpornost za budućnost. Kao i kratkoročnost, i polarizacija je simptom loših vremena i slabih ljudi.

Radikalna ili ne, promjena će se dogoditi jer se budućnost ne može otkazati. Poželjno je izbjeći histeriju u otporu, ali i u oduševljenju budućnošću. Za početak, bilo bi sjajno prigrbliti optiku dalekovidnosti i prakticirati običnu građansku dužnost pokušaja razumijevanja onih s kojima se ne slažemo. Potrebno je i prepoznati snažne ljude koji će upravljati promjenom. Jer je opravdana bojazan da još nismo dotakli dno i da živimo posljednje dane krize koja samo što nije eksplodirala.

ROAЯ SVEUČILIŠTE U RIJECI UZ PODRŠKU ZAJEDNICE I PARTNERA

Tema rodne r tek nakon post

Festival ROAЯ održao se kao dio programa obilježavanja 50. obljetnice Sveučilišta, a u okviru aktivnosti međunarodnog projekta podrške i provedbe planova za rodnu ravnopravnost u akademskoj zajednici i istraživanja pod akronimom SPEAR financiranog iz programa Europske unije za istraživanje i inovacije – Obzor 2020. Projekt je to u okviru kojeg je Sveučilište kreiralo i donijelo svoj Plan rodne ravnopravnosti, ojačalo strukturnu podršku za provedbu rodno osviještenih politika te već drugu godinu zaredom sustavno provodi i prati mjere u domeni osiguravanja rodne dimenzije u istraživanjima, nastavi te institucijskim procesima, kao i harmonizaciji osobnog i poslovnog života članova i članica sveučilišne zajednice

Ana TOMAŠKO OBRADOVIĆ

ROAЯ. Rikati, vrištati, vikati? ROdna Ravnopravnost. Izlizana fraza ili riječi koje trebamo izgovarati, vrijednosti koje trebamo promovirati i živjeti? Sveučilište u Rijeci, u skladu sa svojom vizijom otvorenog, uključivog sveučilišta, odlučno je u tome da kao institucija preuzme ulogu posredovanja između svijeta teorije, čak i propisa, i stvarnog svijeta, da kanalizira, legitimira te učini borbu za jamstvo jednakih mogućnosti efikasnijom. Ove godine prvi put, uz podršku partnera i zajednice, Sveučilište u Rijeci organiziralo je Festival rodne ravnopravnosti ROAЯ. Program Festivala obuhvatio je niz događanja kojima je bio cilj temu rodne ravnopravnosti približiti širokom krugu dionika i raznim dobnim skupinama sveučilišne i šire zajednice, građana i građanki.

Festival se održao kao dio programa obilježavanja 50. obljetnice Sveučilišta, a u okviru aktivnosti

Predstava »Boja odgoja« na duhovit i inovativan način obrađuje temu nametnutih rodni uloga te problematizira štetne stereotipe

TANJA KANAZIR

međunarodnog projekta podrške i provedbe planova za rodnu ravnopravnost u akademskoj zajednici i istraživanja pod akronimom SPEAR financiranog iz programa Europske unije za istraživanje i inovacije – Obzor 2020. Projekt je to u okviru kojeg je Sveučilište kreiralo i donijelo svoj Plan rodne ravnopravnosti, strukturno ojačalo podršku za provedbu rodno osviještenih politika te već drugu godinu zaredom sustavno provodi i prati mjere u domeni osiguravanja rodne dimenzije u istraživanjima, nastavi te institucijskim procesima, kao i harmonizaciji osobnog i poslovnog života članova i članica sveučilišne zajednice.

Neutralne rodne uloge

Festival ROAЯ započeo je 16. ožujka u HKD-u na Sušaku izvedbom predstave »Boja odgoja« Teatra Tirrena iz Zagreba. Na duhovit i inovativan način ova predstava obrađuje temu nametnutih rodni uloga te problematizira štetne stereotipe koji se vežu za muški i ženski rod.

Prepoznao ju je i Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova te ju je preporučio kao alat za ostvarivanje odgojno-obrazovnih očekivanja u okviru građanskog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama. »Boja odgoja« rezultat je kreativne suradnje režiserke Nore Krstulović te dramaturginje Nine Horvat, a riječkoj publici iznijeli su je Petra Težak u ulozi Plave i Vid Čosić u ulozi Rozog. Predstavu je prvog festivalskog dana pogledalo oko 250 učenika i učenica osnovnih i

Tijekom cijelog Festivala promovirane su Smjernice o rodno uključivoj komunikaciji - Uporaba rodno osjetljiva jezika na Sveučilištu u Rijeci - nastale također u okviru SPEAR projekta

RA ORGANIZIRALO JE PRVI FESTIVAL RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Ravnopravnosti nestaje stignute ravnopravnosti

//

Program Festivala obuhvatio je niz događanja kojima je bio cilj temu rodne ravnopravnosti približiti širokom krugu dionika i raznim dobnim skupinama sveučilišne i šire zajednice, građana i građanki

srednjih škola naše županije te njihovih nastavnika.

Sljedeći dan Festival se preselio na sveučilišni Kampus, gdje je predavanje za studentsku populaciju i djelatnike Sveučilišta o toksičnoj muškosti i o tome kako na nju utječe popularna kultura održao istraživač i bosansko-hercegovački televizijski novinar i urednik Nikola Vučić. Negativne posljedice toksične muškosti na mentalno zdravlje, međuljudske odnose i društvene norme te promoviranje pozitivnih i zdravih modela muškosti koji podržavaju jednakost i uvažavanje različitosti samo su neke od tema na koje je Vučić referirao. Nakon Vučićeva izlaganja uslijedila je rasprava s publikom te su dotaknute teme poput šovinizma, seksizma, reproduktivnih prava, utjecaja sadržaja društvenih mreža na mlade i njihovu percepciju stvarnosti.

Dijalog o feminizmu

U ponedjeljak, 20. ožujka održan je javni razgovor o intergeneracijskoj perspektivi feminizma i teme rodne ravnopravnosti. U razgovoru su sudjelovale filozofkinje, znanstvenice, umjetnice, prevoditeljice, liderice, feministkinje: prof. dr. sc. Nadežda Čačinović, prof. dr. sc. Snježana Prijić-Samaržija, izv. prof. dr. sc. Ankica Čakardić i Hana Samaržija, a moderirala ga je izv. prof. dr. sc. Sanja Bojanić. Dvosatno događanje ponudilo je prisutnima intenzivan dijalog, sučeljena mišljenja, različite pristupe, mnogo otvorenih pitanja, ali i informativnih, inspirativnih odgovora. Sudionice razgovora podijelile su s okupljenima osobni doživljaj feminizma, osvrnule se na vlastite uzore, međusobna učenja, evocirale početke bavljenja rodnim temama, govorile o svojem shvaćanju emancipacije žena nekada i danas, o sociološkim strukturama roda, intersekciji različitih identiteta, o suodnosu feminističke teorije i prakse, moći jezika, ženskom iskustvu, solidarnosti među ženama, borbi za prava žena, važnosti uključivanja svih u tu borbu.

Od 21. do 23. ožujka, kao zadnja etapa Festivala, održale su se Filmske večeri u Art-kinu. Za publiku su filmove u kojima se rodna tematika preklapa s radom, zdravljem i starenjem kao čestim diskriminacijskim osnovama izabrali romanopisac, novinar i kolumnist Ante Tomić, profesorica, filozofkinja i rektorica Snježana Prijić-Samaržija i pisac, scenarist, filmski kritičar i novinar Jurica Pavičić. Prvi je dan Filmskih večeri održan i razgovor selektora i selektorce filmova uz moderiranje ravnateljice Art-kina Slobodanke Mišković. Razgovarali su o filmovima o ženama, o brojnosti žena u filmskoj industriji, kinematografiji

Sudionice javnog razgovora podijelile su s okupljenima osobni doživljaj feminizma i ostalih tema rodne ravnopravnosti

Bosansko-hercegovački televizijski novinar i urednik Nikola Vučić održao je predavanje o toksičnoj muškosti

i književnosti, kulturi čitanja, svojim književnim opusima, odjecima i utjecajima #MeeToo pokreta na »obične« žene, konzervativnim, klerikalnim antigender pokretima, preklapanjima, suodnosima i proturječnostima identiteta te ekonomskoj emancipaciji žena. Govorili su i o izabranim filmovima. »Petrijinim vencem«, filmom redatelja Srđana Karanovića, Ante Tomić htio je da publika osvijesti kakva su bijedna bića bila žene u

ne tako davnoj prošlosti, iz kakvog smo gustog mraka prije samo dva naraštaja izašli. Film je vrlo potresan opis nepismene, prostodušne, potpuno obespravljene žene koja živi u nesretnom braku i autentičan je prikaz kako je mučan i ponižavajući bio život žena u patrijarhatu, kakva je bila njihova vjerska zadrta, siromaštvo, kakve su okrutnosti trpjele i kako su same znale biti okrutne. U ovom trenutku kada se osporavaju ženska prava, poručio

//

Javni razgovor o intergeneracijskoj perspektivi feminizma i temi rodne ravnopravnosti ponudio je intenzivan dijalog, sučeljena mišljenja, različite pristupe, mnogo otvorenih pitanja, ali i informativnih, inspirativnih odgovora

je, važno je pogledati ovaj film, da vidimo gdje se ovo društvo hoće vratiti, kakva nam opasnost prijeti.

Dinamične rasprave

Prijić-Samaržija izabrala je film »Vera Drake« redatelja Mikea Leigha. Selektorica je istaknula da iako film tematizira pobačaj kao žensku temu i društveni izazov, sa svim posljedicama za sve uključene, on je čak u većoj mjeri priča o ženskoj sudbini, o solidarnosti i osjećaju dužnosti brojnih nevidljivih i tih žena koje nose stvarni život. Ono što

Prijić-Samaržiju fascinira u filmu herojstvo je običnih ljudi i običnih žena koje moraju biti strašno snažne da žive svoju slobodu i svoj smisao. Film »Uzavreli grad« redatelja Veljka Bulajića izabrao je Jurica Pavičić, a prikazan je zadnjeg festivalskog dana. Film tematizira jugoslavensku modernizaciju i poratnu preobrazbu društva, ali kako kaže Pavičić, fascinira neočekivanom gender-perspektivom. Film o nastanku industrijske Zenice film je o nastanku građana, a pogotovo građanki. To je film o ženskoj radničkoj masi koja pristizje iz patrijarhalnog ruralnog svijeta koja u gradu otkriva sastavnice urbanog života, od opismenjavanja do plesa i od perivoja do frizera. To su žene koje u tom mladom društvu u mijeni otkrivaju svoje novo mjesto i svoja novostečena prava, među inim ono najvažnije: plaću za rad. »U nerijetko jako mačističkoj jugoslavenskoj kinematografiji »Uzavreli grad« stoji kao začuđujuća iznimka, gotovo pa feministički film nesvjestan sebe«, o filmu kaže Pavičić.

Uz svaki dugometražni film prikazan je i kratkometražni studentski film Međunarodnog studentskog filmskog festivala – STIFF po izboru redateljice i umjetničke direktorice STIFF festivala Maše Drndić, i to redom: animirani film »Ja nisam robot« izraelske autorice Line Tsvian, igrani film »Lili je sama« autorice Zou Jing iz Kine te igrani film »Krhko« hrvatskog autora Tomislava Šobana. Studentice Filozofskog fakulteta u Rijeci, uz vodstvo Maje Ogrizović, studentske su filmove, izradom inkluzivnih titlova, prilagodile gluhim i nagluhim osobama.

Prva večer u Art-kinu završila je druženjem, a za dobru atmosferu pobrinuo se DJ Mirilo. Tijekom filmskih dana ROA-a u Art-kinu bio je izložen rad riječke umjetnice i kiparice Nives Žarković naziva »Sram te i stid bilo«, inspiriran osobnim iskustvom virtualnog zlostavljanja, a tijekom cijelog Festivala promovirane su Smjernice o rodno uključivoj komunikaciji: Uporaba rodno osjetljiva jezika na Sveučilištu u Rijeci, nastale također u okviru SPEAR projekta.

Odličan odaziv publike, dinamične rasprave i izazovi, kojih nažalost, ne nedostaje poticaj su i dobar razlog da se ROA dogodi i sljedeće godine.

Odaziv publike na sva događanja bio je odličan

YUFE4Postdoc POZIV ZA POSLIJEDOKTORSKA RADNA MJESTA NA SVEUČILIŠTIMA YUFE SAVEZAKarmen PUPOVACA,
Ana TOMAŠKO OBRADOVIĆ

Atraktivna obuka za perspektivne istraživače

//

Prvi pozivni Y4P natječaj fokusira se na održivost i digitalna društva kao teme istraživačkih projekata koje kandidati predlažu u suradnji s mentorom i komentorom s dva različita YUFE sveučilišta

Sveučilište u Rijeci na svojim mrežnim stranicama početkom ožujka objavilo informaciju o pozivu na natječaj za zaposlenje 29 poslijedoktorskih istraživača na razdoblje od 36 mjeseci, uz vrlo atraktivne uvjete zaposlenja. Od tog broja troje će istraživača ili istraživačica biti zaposleno na riječkom sveučilištu, dok će ostalih 26 biti zaposleno na ostalim sveučilištima YUFE mreže. Radi se o prvom od dva poziva putem kojih će se istraživačima ponuditi ukupno 51 radno mjesto na devet sveučilišta, od kojih ukupno šest na riječkom.

Prijelomna je to točka i značajan korak na putu da sveučilišta okupljena u YUFE alijansi - Mreži mladih sveučilišta za budućnost Europe, u kojoj Sveučilište u Rijeci aktivno sudjeluje već petu godinu zaredom - postanu pravo Europsko sveučilište.

YUFE mreža, snažno strateško partnerstvo mladih, istraživački usmjerenih europskih sveučilišta, jedinstven je ekosustav koji se temelji na suradnji visokoobrazovnih institucija, javnog i privatnog sektora te građana diljem Europe s jedinstvenim ciljem - preoblikovanje prostora europskog visokog obrazovanja uspostavljanjem modela mladog, usmjerenog na studente, otvorenog i uključivog Europskog sveučilišta.

Postdoktorantski pilot-program

Ideja neke vrste usavršavanja i povezivanja poslijedoktoranada u različitim disciplinama, znanstvenim područjima, zemljama i sveučilištima zapisana je još u prijedlogu o stvaranju YUFE saveza iz 2018. godine, savezu koji danas čini devet europskih sveučilišta (Sveučilište u Antwerpen, Sveučilište u Maastrichtu, Sveučilište u Bremeu, Sveučilište u Essexu, Ciparsko sveučilište, Sveučilište Istočne Finske, Sveučilište Carlos Treči u Madridu, Sveučilište Nikole Kopernika u Torunu te Sveučilište

Objavljen je poziv na natječaj za zaposlenje 29 poslijedoktorskih istraživača na razdoblje od 36 mjeseci, uz vrlo atraktivne uvjete zaposlenja. Od tog broja troje će istraživača ili istraživačica biti zaposleno na riječkom sveučilištu, dok će ostalih 26 biti zaposleno na ostalim sveučilištima YUFE mreže. Radi se o prvom od dva poziva putem kojih će se istraživačima ponuditi ukupno 51 radno mjesto na devet sveučilišta, od kojih ukupno šest na riječkom

Prof. dr. sc. Ana Meštrović, Fakultet informatike i digitalnih tehnologija, mentorica YUFE poslijedoktoranda

U okviru YUFE postdoktorskog pilot-programa »Citizens' Wellbeing«, koji je prethodio projektu YUFE4Postdocs i trenutno je u provedbi, dobila sam priliku mentorirati dr. sc. Dina Pitoskog. Njegovo istraživanje vezano

Prof. dr. sc. Ana Meštrović mentorira dr. sc. Dina Pitoskog

je za analizu mreža migracija u Europi (»Networks and factors of migration flows: unifying methods and evidence explaining migration network formations in Europe«), a ja sam vrlo rado prihvatila ulogu mentorice s obzirom na to da se bavim istraživanjima kompleksnih mreža.

YUFE program za stipendiranje poslijedoktoranda izvršna je prilika za istraživački rad s mladim znanstvenicima i umrežavanje s istraživačima s inozemnih sveučilišta. Osim mentora, YUFE poslijedoktorand bira i komentara iz YUFE mreže pa tako mi sada surađujemo s profesorom H. Schmeetsom sa Sveučilišta u Maastrichtu koji je stručnjak za statistiku. Dino će kao poslijedoktorand provesti određeno vrijeme na Sveučilištu u Maastrichtu te ćemo dobiti pristup velikim količinama podataka koji su vrlo zanimljivi za analizu. Očekujem da ćemo se ovom suradnjom povezati s istraživačkim timom sa Sveučilišta u Maastrichtu te da ćemo svi puno naučiti.

u Rijeci). U okviru radnog paketa nazvanog Staff Journey osmišljen je koncept postdokorskog pilot-programa i prateći natječajni postupak te su raspisana dva poziva za trogodišnje zapošljavanje poslijedoktoranada na sveučilištima Mreže. Poziv objavljen krajem 2020. godine ciljao je na mlade istraživače iz društvenih i humanističkih područja znanosti s osobitim interesom za temu europskog identiteta i odgovornosti u globalnom svijetu, dok se poziv objavljen krajem 2021. fokusirao na mlade istraživače iz područja zdravstva, informacijskih znanosti, psihologije, društvenih i humanističkih, znanosti o životu te drugih relevantnih područja povezanih s temom dobrobiti građana. Na

riječkom sveučilištu tako su zaposlena dva poslijedoktoranda, i to dr. sc. Dino Pitoski, pod mentorstvom prof. dr. sc. Ane Meštrović, voditeljice Laboratorija za semantičke tehnologije na Fakultetu informatike i digitalnih tehnologija, te dr. sc. Gabriel Serbu, pod mentorstvom doc. dr. sc. Ozrena Pupovca s Odsjeka za kulturologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci.

Tijekom godina ideja o razvoju karijernih mogućnosti poslijedoktoranada rasla je te izrasla u ambiciozan

program postdokorskog usavršavanja, YUFE4Postdocs (Y4P), koji je odobren s izvrsnih 97 od ukupno 100 bodova na vrlo kompetitivnom natječaju Marie Curie Sklodowska Action COFUND iz programa Obzor Europa u kolovozu 2022. godine.

Atraktivna obuka

Cilj je projekta YUFE4Postdocs postaviti novi standard za usavršavanje poslijedoktoranada unutar Mreže, oblikovati istraživače »spremne na budućnost«, i to putem atraktivne

obuke koja uključuje interakciju akademske zajednice s društvom. Projekt je inovativan i u pogledu postupka evaluacije kandidata koji se prvenstveno temelji na kvalitativnoj prosudbi kandidata.

Ciljani kandidati perspektivni su istraživači koji su doktorirali najviše 6 godina prije roka za prijavu. Oni će svoje projekte izvoditi na sveučilištu domaćinu iz YUFE saveza po vlastitom izboru, a definirat će ih i provoditi unutar krovne teme YUFE4Postdocs projekta - prilike i izazovi uokvireni u urbani kontekst. Prvi pozivni Y4P natječaj fokusira se na održivost i digitalna društva kao teme istraživačkih projekata koje kandidati predlažu u suradnji s mentorom i komentorom s dva različita YUFE sveučilišta.

Pogodnosti za poslijedoktorande unutar Y4P programa uključuju personalizirani nadzor, profesionalno usmjeravanje i specijalistički program obuke usmjeren na »istraživanje i inovacije temeljeno na angažmanu u zajednici«. Deset gradskih vijeća i šest poslovnih organizacija pridonijet će razvoju usavršavanja. Kao ambasadori istraživačkog ekosustava YUFE alijanse poslijedoktorandi će poticati i razvijati istraživačku suradnju s partnerskim YUFE sveučilištem, na kojem će provesti do šest mjeseci istraživanja uz mentorsko vođenje.

Prijave do 7. svibnja

Uvjeti poslijedoktorskih radnih mjesta uključuju ugovor o radu s mjesečnom bruto naknadom od najmanje 3.980 eura mjesečno, što uključuje naknadu za mobilnost od 200 eura. Tzv. intra-YUFE naknada za mobilnost, koja služi za pokrivanje troškova šestomjesečnog boravka na sveučilištu su-domaćinu, iznosi 7.200 eura, putni dodatak do 84 eura mjesečno te naknada za istraživanje do 400 eura mjesečno. Uza sve to, uvjeti uključuju pristup Y4P programu obuke s interaktivnim seminarima uz uključivanje dionika iz izvansveučilišnog sektora te shemu mentorstva kojom se osigurava visoka kvaliteta istraživanja.

Sveučilište u Rijeci poziva zainteresirane kandidate i kandidatkinje da detalje o YUFE4Postdocs projektu potraže na službenoj stranici projekta: <https://www.yufe4postdocs.eu/> putem koje se pristupa prijavnom obrascu i dokumentaciji, a koja sadrži i Vođić koji pruža potencijalnim prijaviteljima praktične informacije o programu, načinu prijave i načinu na koji će se njihova prijava ocjenjivati. Poziv će biti otvoren do 7. svibnja. Sve općenite upite o programu zainteresirani mogu poslati na službeni e-mail adresu projekta ili navigatoru Sveučilišta u Rijeci putem e-mail adrese: karmen.pupovac@uniri.hr. Informacije o potencijalnim istraživačkim grupama domaćinima mogu se pronaći pomoću web-alata na službenoj stranici projekta.

//

Cilj je projekta YUFE4Postdocs postaviti novi standard za usavršavanje poslijedoktoranada unutar Mreže, oblikovati istraživače »spremne na budućnost«, i to atraktivnom obukom koja uključuje interakciju akademske zajednice s društvom

Florin Gabriel Serbu, YUFE poslijedoktorand

Trenutno sam na drugoj godini YUFE postdokorskog pilot-programa »European Identity« na Sveučilištu u Rijeci. Moje dosadašnje iskustvo je samo pozitivno. Pružila mi se mogućnost da nastavim vlastito istraživanje, surađivao sam i dijelio svoj rad s kolegama znanstvenicima iz cijelog svijeta. Sveučilišni kampus nudi moderne sadržaje za učenje i aktivnosti u slobodno vrijeme i lako je dostupan iz centra grada, što smatram vrlo praktičnim. Moj boravak u Rijeci ne bi bio moguć bez podrške mentora doc. dr. sc. Ozrena Pupovca, koji je bio ključna osoba u mom akademskom razvoju od ranih faza moje

YUFE poslijedoktorand Florin Gabriel Serbu

prijave za YUFE program. Osim što sam dobio pouzdanu povratnu informaciju o svojim istraživanjima, dobio sam priliku baviti se nastavom, kao i priliku sudjelovati na međunarodnim konferencijama. S obzirom na sve ovo, smatram da je Rijeka izvrstan izbor za svakog znanstvenika na početku karijere.

Prof. dr. sc. Gordan Jelenić, prorektor za znanost i umjetnost Sveučilišta u Rijeci

YUFE4Postdocs projekt je po mom mišljenju najbolji pokazatelj koristi koju je Sveučilište u Rijeci dobilo članstvom u YUFE alijansi, a koju može iskoristiti za svoj znanstveni razvoj. Horizon Europe Marie Sklodowska Curie Action COFUND, putem kojeg je ovaj projekt financiran, izuzetno je kompetitivan program financiranja znanstvenih istraživanja, a unutar YUFE mreže Sveučilište u Rijeci bilo je u mogućnosti da istakne svoje kvalitete, koje su jedino u sprezi s kvalitetama ostalih YUFE sveučilišta mogle rezultirati pozitivnim ishodom. Dodatno, Sveučilište u Rijeci je unutar YUFE saveza bilo omogućeno da u prijavi projekta sudjeluje s gotovo dvostruko manjim udjelom vlastitog financiranja od uobičajenoga. YUFE4Postdocs projekt omogućava zapošljavanje postdoktoranada pod neusporedivo atraktivnijim uvjetima (dvostruko veća plaća,

Prorektor za znanost i umjetnost prof. dr. sc. Gordan Jelenić

dodaci za suradnju unutar YUFE mreže, dodaci za putovanja, dodaci za istraživanje) od onih koji su na raspolaganju postdoktorandima na radnom mjestu višeg asistenta, financiranima iz domaćih izvora. Stoga očekujem da će ovaj natječaj, kao i onaj drugi, koji će uslijediti najesen, privući veliki interes visokokvalitetnih i motiviranih mladih istraživača, koji će dolaskom u Rijeku podići razinu naših istraživanja, čvršće nas istraživački povezati s našim YUFE partnerima i potvrditi važnost sveučilišta kao ustanova na kojima se stvara novo znanje od koristi za čitavo društvo.

3PETAVANJE O REGIONALNOJ INOVACIJSKOJ MATCHMAKING PLATFORMI RIMAP

Pripremila Ingrid ŠESTAN KUČIĆ

Ovomjesečna rubrika 3PETavanje fokusira se na RIMAP regionalnu inovacijsku matchmaking platformu (<https://rimap.uniri.hr/>) koju je Sveučilište u Rijeci razvilo u suradnji s Regionalnom razvojnom agencijom Primorsko-goranske županije PRIGODA. Riječ je o platformi za prijenos znanja između akademske zajednice i gospodarstva u Primorsko-goranskoj županiji i šire, a razvijena je s ciljem razvoja inovacijskog ekosustava u regiji. Platforma omogućuje umrežavanje gospodarskih subjekata, poduzetnika, istraživača, znanstvenika, javnog i nevladinog sektora te ostalih zainteresiranih sudionika s ciljem transfera znanja temeljenog na rezultatima istraživanja i razvojnih djelatnosti. Ujedno potiče višesmjernu interakciju i proaktivno umrežavanje za povezivanje razvojnih projekata i potreba gospodarskog i javnog sektora s istraživačkim i inovacijskim rješenjima, dostignućima, kompetencijama i potencijalima znanstvenog sektora. RIMAP omogućuje mapiranje potreba gospodarstva i javnog sektora na polju razvoja i implementacije naprednih digitalnih

Znanje riječkih znanstvenika u funkciji razvoja gospodarskog i javnog sektora

RIMAP omogućuje mapiranje potreba gospodarstva i javnog sektora na polju razvoja

MARKO GRACIN

“

Uvjeren sam da će se udio od 20 posto znanstvenika Sveučilišta koji koriste RIMAP i dalje ubrzano povećavati, te će se i veći broj od sada prisutnih 73 tvrtki i 25 subjekata javnog sektora uključiti na platformu, što će sve dovesti do toga da će tu sada prisutan broj od 39 razvojnih projekata ubrzo narasti

tehnologija s potencijalom stvaranja proizvoda i usluga više dodane vrijednosti kroz multidisciplinarni pristup objedinjujući resurse, infrastrukturu, znanja, kompetencije te dostupnost ljudskog kapitala u regiji, a kao primjer dobre prakse bit će predstavljena na EU knowledge valorisation weeku (https://research-and-innovation.ec.europa.eu/events/upcoming-events/eu-knowledge-valorisation-week-2023-2023-04-25_en) krajem travnja u Bruxellesu. Na tri postavljena pitanja u rubrici 3PETavanje odgovaraju: Vedran Kružić, ravnatelj Regionalne razvojne agencije Primorsko-goranske županije - PRIGODA, izv. prof. dr. sc. Jonatan Lerga, predstojnik Centra za umjetnu inteligenciju i kibernetičku sigurnost Sveučilišta u Rijeci, koji je razvio platformu, mr. sc. Damir Medved, direktor EDIH Adria projekta, koji će ekstenzivno koristiti platformu za svoje aktivnosti, prof. dr. sc. Saša Zelenika, prorektor za strateške projekte Sveučilišta u Rijeci, koji je na UNIRI zadužen i koordinira inovacijske aktivnosti te doc. dr. sc. Paulina Krolo s Građevinskog, Građevinski fakultet u Rijeci, koja je platformu koristila kod prijave UNIRI-INOVA projekta, koji je dobila. Pitanja na koja odgovaraju su:

1. Koja je vrijednost i važnost RIMAP platforme u vašem radu?
2. Koja su Vaša očekivanja od RIMAP platforme?
3. Kako vidite budući razvoj te platforme?

nastavak na str. 6.

Jedan od ciljeva RIMAP-a je razvoj inovacijskog ekosustava u regiji

U ovomjesečnoj rubrici 3PETavanje na pitanja o regionalnoj inovacijskoj matchmaking platformi RIMAP, koju je Sveučilište u Rijeci razvilo u suradnji s Regionalnom razvojnom agencijom Primorsko-goranske županije PRIGODA, odgovaraju: Vedran Kružić, izv. prof. dr. sc. Jonatan Lerga, mr. sc. Damir Medved, prof. dr. sc. Saša Zelenika te doc. dr. sc. Paulina Krolo

PROF. DR. SC. SAŠA ZELENIKA, PROREKTOR ZA STRATEŠKE PROJEKTE SVEUČILIŠTA U RIJECI

Izvrstan alat za poticanje valorizacije znanja i regionalne uključenosti znanstvenika

● RIMAP, jedan od rezultata izvanredne suradnje Sveučilišta u Rijeci i Regionalne razvojne agencije PGŽ-a, izvrstan je alat za poticanje valorizacije znanja i regionalne uključenosti naših znanstvenika koji je prepoznat kao primjer dobre prakse te će se prezentirati na EU tjednu valorizacije znanja u travnju u Bruxellesu. Ogromno znanje predanog rada znanstvenika Sveučilišta, ali i oprema koju oni koriste, stavlja se tako u funkciju razvoja gospodarskog i javnog sektora, stvarajući društvene i ekonomske učinke te nove proizvode i usluge više dodane vrijednosti. Umrežavanje resursa Sveučilišta s dionicima iz gospodarstva, lokalne i područne samouprave, ali i iz nevladinog sektora i najšireg kruga građana, nije samo dio peterostruke inovacijske uzvojnice koja je prokušano uspješan model

razvoja inovativnih društava najrazvijenijih zemalja svijeta, nego i snažno doprinosi ciljevima Strategije Sveučilišta 2021. – 2025., kao i pametne specijalizacije Sveučilišta i PGŽ-a, pa tako i razvoju regionalnog inovacijskog ekosustava – a što je sve dio portfelja uprave Sveučilišta za koji sam osobno zadužen.

● RIMAP će i dalje snažno doprinositi razvoju dvosmjernog transfera znanja s i na Sveučilište, promociji informacija o resursima Sveučilišta, ali i mogućnostima financiranja naše suradnje s vanjskim gospodarskim i društvenim partnerima iz EU-a i nacionalnih fondova, umrežavanju s vanjskim dionicima te daljnjem razvoju našeg inovativnog modela interdisciplinarnih znanstveno-razvojnih projekata. Uvjeren sam da će se udio od 20 posto znanstvenika Sveučilišta

koji koriste RIMAP i dalje ubrzano povećavati, te će se i veći broj od sada prisutnih 73 tvrtki i 25 subjekata javnog sektora uključiti na platformu, što će sve dovesti do toga da će tu sada prisutan broj od 39 razvojnih projekata ubrzo narasti.

● Vrlo je izgledno da će RIMAP ubrzo biti korišten kao osnovni alat rada našeg Europskog centra digitalnih inovacija EDIH Adria te će tako poslužiti umrežavanju stotina korisnika. Postoji inicijativa da se korištenje platforme, kroz suradnju YUFE sveučilišta i rektorskom konferencijom Zapadnog Balkana, proširi na širu regiju, a potencijalno i na više europskih zemalja, čime bi se njen doseg proširio na ogroman broj znanstvenika, tvrtki i javnih službi, što bi korištenje umjetne inteligencije učinilo nužnim.

Saša Zelenika

ANA KRIZANEC

nastavak sa str. 5.

MR. SC. DAMIR MEDVED, DIREKTOR EDIH ADRIA PROJEKTA

Budući razvoj u smjeru automatizacije pronalaženja partnera

Damir Medved

financiranja, otvorenih natječaja i prilika za međunarodnu suradnju. Posebna je vrijednost što je platforma koncipirana u suradnji UNIRI-ja i Prigode pa je prilagođena potrebama kako privrede tako i znanosti. To je bio i glavni razlog zašto smo je odabrali kao ključni dio EDIH Adria projekta.

2 Platforma će biti od ključnog značaja za realizaciju projekta EDIH Adria. Cilj projekta je financiranje razvoja malih i srednjih poduzetnika, ali i transfer znanja, edukacije na temu novih tehnologija i posebno njihovo umrežavanje – a tu će RIMAP imati ključnu ulogu. EDIH Adria ima ambiciozne planove i bez korištenja naprednih digitalnih alata te ciljeve će teško biti ostvariti. Pronalaženje adekvatnih partnera za edukaciju i realizaciju projekata često je malim organizacijama previše kompleksno – za to jednostavno nemaju vremena. RIMAP bi im trebao u tome pomoći razumijevanjem potreba i preferencija svake organizacije koja se registri- ra na platformi te vjerujem da će planirane nadogradnje ići u tom smjeru.

3 Budući razvoj platforme u okviru EDIHA Adria projekta svakako bi trebao ići u smjeru daljnjeg razvoja »matchmaking engine«, tj. funkcionalnosti koja će automatizirati pronalaženje partnera i predlagati asocijacije temeljem analize ne samo meta podataka već i kompletnom analizom projektnih prijedloga i drugih informacija prisutnih na platformi. Sljedeća korisna funkcionalnost bila bi automatizacija prikupljanja podataka o otvorenim i najavljenim natjecajima za financiranje projekata na razini EU-a i RH koja bi trebala omogućiti korisnicima jednostavnije snalaženje u velikom broju natječaja koji često prođu nezamijećeni. Regionalni kontekst i širenje platforme sigurno bi trebao biti jedan od važnijih ciljeva daljnjeg razvoja – samo prisutnost većeg broja zainteresiranih subjekata osigurava da će se pomoću platforme osigurati njihovo kvalitetno povezivanje.

1 Kao osobi koja je došla na Sveučilište iz industrije, poznat mi je izazov traženja odgovarajućih resursa i opreme na Sveučilištu. Do nedavno to se uglavnom rješavalo osobnim poznavanjima, no uvođenjem RIMAP-a to je postalo bitno jednostavnije, uspostavljeni su katalozi znanstvenika s njihovim područjima interesa i kompetencijama, omogućeno je dijeljenje opreme i prijavljivanje projektnih ideja, a Regionalna razvojna agencija Prigoda brine se o informiranju na temu izvora

IZV. PROF. DR. SC. JONATAN LERGA, PREDSTOJNIK CENTRA ZA UMJETNU INTELIGENCIJU I KIBERNETIČKU SIGURNOST SVEUČILIŠTA U RIJECI

Brzo pretraživanje projektnih ideja i razvojnih prijedloga industrije

1 RIMAP platforma omogućuje brzo i lagano pretraživanje projektnih ideja i razvojnih prijedloga naše industrije za koje lokalno gospodarstvo traži partnere na Sveučilištu za zajednički istraživački rad i rješavanje konkretnih industrijskih problema. Također, omogućuje brz uvid u područja znanstvenog i stručnog interesa i eksperti- za kolega na Sveučilištu kad tražimo suradnike za zajedničke europske projektne prijave. Važan element je, svakako, i redovito obavješćavanje s korisnim informacijama o europskim pozivima i sličnim novostima - što je dio o kojem najviše brine naša Razvojna agencija Primorsko-goranske županije.

2 Očekujem da će platforma nastaviti rasti, u smislu broja korisnika, posebice iz gospodarstva i javnog sektora, ali i sa Sveučilišta. Također, očekujem da će se više koristiti neke mogućnosti koje platforma nudi, kao mogućnost oglašavanja potreba za ljudskim resursima (bilo u vidu radnih mjesta, suradnji na projektima ili rada na specifičnim zadacima). Posredno, očekujem sve

više povezivanja, privučenih europskih sredstava i inovacija proizašlih iz ovakvih suradnji. To je, naravno, najvažnije i glavna svrha ove platforme.

3 Za veći geografski doseg RIMAP platforme preduvjet je višejezična nadogradnja platforme na kojoj se radi s obzirom na to da smo počeli dobivati sve veći broj upita iz inozemstva. Tako su nas, primjerice, ovaj tjedan kontaktirali iz jedne francuske agencije s kojom smo razmijenili iskustva. Platformu je i EU primijetio kao primjer dobre prakse. Što se tiče naprednijeg povezivanja, uključujući i ono temeljeno na umjetnoj inteligenciji, isto će biti moguće kad dodatno naraste broj korisnika. Dodatno, kao odskočnu dasku za RIMAP platformu vidim EDIH Adria projekt, koji se odvija u našoj regiji, a u kojem uz Sveučilište sudjeluju tvrtke poput Infobipa i Ericssona Nikola Tesla te drugi. Sam projekt je kompatibilan s idejom RIMAP platforme, a obje inicijative imaju konačni cilj - digitalnu transformaciju lokalnog gospodarstva. Želja nam je da RIMAP platforma tome značajno doprinese.

Jonatan Lerga

Povezivanjem znanstvenika s gospodarskim i javnim sektorom proizaći će transferi znanja i tehnologije

Platformu RIMAP je i EU primijetio kao primjer dobre prakse

Platforma je zamišljena kao centralno mjesto objavljivanja i razmjene informacija o tehnološkim trendovima, strateškim dokumentima, kao i izvorima financiranja namijenjenim istraživanju i razvoju

Platforma je zamišljena kao centralno mjesto objavljivanja i razmjene informacija o tehnološkim trendovima, strateškim dokumentima, kao i izvorima financiranja namijenjenim istraživanju i razvoju

DOC. DR. SC. PAULINA KROLO, GRAĐEVINSKI FAKULTET U RIJECI

Povezivanjem akademske zajednice s gospodarskim i javnim sektorom proizaći će transferi znanja i tehnologije

1 Iz perspektive znanstvenice često svjedočim znanstvenim istraživanjima koja se razvijaju samostalno i gotovo potpuno neovisno o stvarnim potrebama u gospodarstvu. Očekivanja od znanosti su velika, međutim ne i konkretna, pri čemu znanstvenici ne trebaju nužno opravdavati svoja istraživanja i prikazivati njihovu važnost za društveni napredak. Ostvarivanje društva i gospodarstva temeljenog na znanju nije moguće bez uske povezanosti gospodarskog sektora uz obrazovanje, znanost i inovacije. Iako postoje brojne mjere javnih politika i inicijativa koje potiču zajednička istraživanja akademske zajednice i industrije, mislim da njihov potencijal nije dovoljno iskorišten. Kreiranjem RIMAP platforme omogućeno je umrežavanje i povezivanje znanstvenika različitih profila s gospodarskim i javnim sektorom. Izvršno je to što je na jednom mjestu moguće pretraživati projektne ideje i razvojne prijedloge proizašle iz gospodarstva.

2 Očekujem i vjerujem da će RIMAP platforma i dalje rasti te da će povezivanjem akademske

zajednice s gospodarskim i javnim sektorom proizaći transferi znanja i tehnologije, što će zasigurno doprinijeti razvoju inovacija i gospodarskom rastu. Kreatori RIMAP platforme postavili su izvrsne temelje inovacijskog ekosustava. Na nama znanstvenicima je da predstavimo svoje kompetencije, uže specijalnosti i istraživačku opremu koju možemo ponuditi gospodarstvu. Vjerujem da će gospodarski i javni sektor prepoznati važnost suradnje sa znanstvenicima te da će iskoristiti platformu za predstavljanje svojih potreba i inovacijskih prijedloga.

3 RIMAP već sada pokazuje tendenciju širenja preko granica lokalne zajednice, što je samo znak da je ovakvo mjesto umrežavanja bilo potrebno. Osim povećanja broja korisnika iz gospodarskog i javnog sektora, korisno bi bilo širenje kruga znanstvenika s drugih sveučilišta. Budući razvoj platforme trebao bi ići i u smjeru dodatne funkcionalnosti koja će omogućiti automatsko pronalaženje i informiranje znanstvenika i partnera iz gospodarstva s istim ili sličnim interesima istraživanja.

Paulina Krolo

VEDRAN KRUŽIĆ, RAVNATELJ REGIONALNE RAZVOJNE AGENCIJE PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE - PRIGODA

Uspješno povezivanje subjekata u inovacijske hubove

Vedran Kružić

1 Jadranska Hrvatska na samom je začelju europskih regija po ulaganjima u istraživanje i razvoj. Potrebna su nam značajna ulaganja u znanje, nove tehnologije i nove proizvode, prvenstveno u ljude. Blisko surađujemo s naprednim europskim regijama koje svoj razvoj temelje na uspješnim inovacijskim ekosustavima. Posljednjih godina, sudjelovanjem Razvojne agencije, uspješno smo povezali subjekte u inovacijske hubove na području zdravlja, plave ekonomije, pametnih gradova te turizma više dodane vrijednosti. Za upravljanje navedenim

procesom potrebna je kvalitetnija koordinacija, informiranje i priprema projekata. RIMAP je idealna platforma za navedeni iskorak.

2 Svaka promjena počiva na novom znanju. Platformu je Razvojna agencija zamislila na način da potiče višesmjernu interakciju i proaktivno umrežavanje, povezivanje razvojnih projekata i potreba gospodarskog i javnog sektora s istraživačkim i inovacijskim rješenjima, kompetencijama i potencijalima znanstvenog sektora. Platforma treba omogućiti i mapiranje potreba gospodarstva i javnog sektora na razvoju i implementaciji naprednih tehnologija s potencijalom stvaranja proizvoda i usluga više dodane vrijednosti multidisciplinarnim pristupom, objedinjujući resurse, opremu, infrastrukturu, znanja, kompetencije te dostupnost ljudskog kapitala. Potrebno je osigurati doprinos svakog pojedinca i organizacije dovoljno spremnih i kompetentnih doprinijeti daljnjem razvoju regije.

3 Platforma je zamišljena kao centralno mjesto objavljivanja i razmjene informacija o tehnološkim trendovima, strateškim dokumentima, kao i izvorima financiranja namijenjenim istraživanju i razvoju. Platforma treba značajnije pomoći prigodom povezivanja tvrtki i istraživača iz ovog dijela Europe u zajedničke projekte ili prijavne konzorcije. Plan industrijske tranzicije Jadranske Hrvatske, program koji omogućuje značajno financiranje razvojnih projekata regionalnih tvrtki u iznosu većem od 140 milijuna eura, idealna je prigoda za korištenje RIMAP-a za pronalaženje partnera, suradnika i kvalitetne prijave projekata.

II
Posebna je vrijednost što je platforma koncipirana u suradnji UNIRI-ja i Prigode pa je prilagođena potrebama kako privrede tako i znanosti

II
RIMAP već sada pokazuje tendenciju širenja preko granica lokalne zajednice, što je samo znak da je ovakvo mjesto umrežavanja bilo potrebno

DRUGO MIŠLJENJE O ŽENAMA I FILMOVIMA, EMANCIPACIJI TE VAŽNOSTI OSVJEŠĆIVANJA TEMA RODNE

Za publiku je svaki od govornika odabrao jedan film za koji smatra da govori o rodnoj tematici i/ili problematici

Žene i manjine - lake žrtve koje

U sklopu Festivala rodne ravnopravnosti – ROAЯ održane su Filmske večeri i razgovor »O ženama i filmovima« kojim se pokušalo ukazati na poziciju žene u društvu temeljem filmskih primjera te općenito, kao i na važnost osvješćivanja tema rodne ravnopravnosti i ravnopravnosti općenito. U razgovoru su sudjelovali rektorica riječkoga sveučilišta i redovita profesorica Filozofskog fakulteta u Rijeci prof. dr. sc. Snježana Prijić Samaržija, novinar i filmski kritičar Jurica Pavičić te novinar i romanopisac Ante Tomić, a sve je moderirala ravnateljica Art-kina Slobodanka Mišković

Ervin PAVLEKOVIĆ

U sklopu projekta SPEAR i Festivala rodne ravnopravnosti – ROAЯ koji se organizira u povodu obilježavanja pola stoljeća postojanja Sveučilišta u Rijeci, u riječkome Art-kinu u sklopu Filmskih večeri održan je razgovor »O ženama i filmovima« kojim se pokušalo ukazati na poziciju žene u društvu temeljem filmskih primjera te općenito, kao i na važnost osvješćivanja tema rodne ravnopravnosti i ravnopravnosti općenito.

U razgovoru koji nedvojbeno eksplicira UNIRI Plan rodne ravnopravnosti te zagovara opću jednakost i prava, sudjelovali su rektorica riječkoga sveučilišta i redovita profesorica s Odsjeka za filozofiju Filozofskog fakulteta u Rijeci prof. dr. sc. Snježana Prijić Samaržija, novinar i filmski kritičar Jurica Pavičić te novinar i romanopisac Ante Tomić. Prije početka samog razgovora ravnateljica Art-kina Slobodanka Mišković, koja je i moderirala razgovor, istaknula je kako su pozvani govornici oni koji se ne libe uhvatiti u koštac s aktualnim procesima u hrvatskom društvu te artikulirati neke svoje stavove i odgovore na te procese.

Svaki od govornika za ROAЯ festival, odnosno za filmske večeri koje se održavaju u Art-kinu, odabrao je jedan film za koji smatra da govori o rodnoj tematici i/ili problematici, a kako su govornici naglasili, izabrali su one filmove za koje misle da vjerno (do)slikavaju tematiku, a o kojima se zna manje ili pak – nedovoljno. Ante Tomić odabrao je »Petrijin venac« Srdana Karanovića iz 1980. godine koji govori o nepismenoj seoskoj ženi u izvrsnoj izvedbi Biljane Karanović.

- Film sam odabrao zato što potresno govori kako su žene u ne tako davnoj prošlosti bile bijedna bića u našem društvu, a posebno u

ruralnim sredinama. Također, odabrao sam film jer potresno pokazuje ženu koja živi u nesretnom braku s nekom svekrvom koja joj priča kako se žena mora sakriti kao kučka i kao mačka dok ide radati. Ona je potpuno obespravljena, ona je nitko, govori Tomić.

Trenutak oslobođanja

Kako je dalje pojasnio, u filmu je posebno značajan trenutak u kojem žena postaje biće, odnosno trenutak u kojem je njezin muž, nakon što je izgubila dvoje djece, potjera, pa joj vlasnik jedne kafane kaže da gleda ljude u oči i da bude – slobodna. Taj trenutak oslobođanja njemu je, ističe, jako važan.

- Film se događa u srpskom selu, u provinciji, a ja sam odrastao u selu pokraj Imotskog, no mogu posvjedočiti da je to bio život i našeg sela. Meni je ta Petrija moja baka koja se voljela hvaliti kako je njezin muž, moj djed, bio dobar čovjek jer je nije nikad udario. Film je važno pogledati da vidimo da nismo živjeli u patrijarhatu, nego u pećinskom patrijarhatu. U trenutku kad se osporavaju ženska prava, važno je pogledati film da se pogleda gdje se ovo društvo hoće vratiti te kakva nam opasnost prijeti, kaže poznati književnik.

Hermeneutička nepravda je ideja da postoje neke vrste nepravde koje žene ne doživljavaju kao nepravdu, nego nešto što je sastavni dio njihovih života. I to zato što nemaju konceptualni aparat, oruđe da prepoznaju nešto što im je neugodno kao problem

U razgovoru su sudjelovali Jurica Pavičić, prof. dr. sc. Snježana Prijić Samaržija i Ante Tomić, a moderatorica je bila Slobodanka Mišković

Drugi film, »Vera Drake«, kazala je Prijić Samaržija koja ga je odabrala, govori prvenstveno o pobačaju, no kao i »Petrijin venac«, govori o običnim ženama koje se suočavaju i nose sa životom svaka na svoj način, jedan stojički. Radnja filma »Vera Drake«, opisala je, govori o jednoj običnoj ženi koja radi ilegalne pobačaje i za razliku od ostalih, pomaže besplatno raznim ženama koje trebaju pobačaje iz različitih razloga; nekima jer su sedmi put ostale trudne, nekima jer bi im to moglo poremetiti život.

- Na neki način film govori o tome zašto se žene odlučuju na prekide trudnoće. To jest, priča o pobačaju i o posljedicama koje može imati za sve koji u toj priči sudjeluju, ali ono što je meni također jednako fascinantno, kao i priča o pobačaju, jest

priča o jednoj radničkoj obitelji u kojoj se Vera brine o svima; brine se o djeci, brine se o sinu, brine se o tome da budu dobro raspoloženi, brine se o ljudima, ona je vesela, pjevuši, a u trenutku kad je uhvate, ona to podnosi i ona za primjer bude kažnjena više nego što bi to inače bilo. Redatelj Lee i inače priča o herojstvu običnoga života; to nisu velike priče, već obični ljudi koji su strašno snažni i obične žene koje moraju biti strašno snažne i pronalaziti način da žive tu neku svoju slobodu i svoj smisao, govori filozofkinja Prijić Samaržija.

Galerija ženskih likova

Treći film, »Uzavreli grad« je, govori Jurica Pavičić koji ga je odabrao, film o nastanku socijalističkog grada, onog grada kakav mi danas

poznamo na području Jugoslavije. Iako je film, objašnjava, o nastanku Zenice, zapravo bi mogao biti o Rijeci, ili o Splitu, ili o Nišu, ili o Skoplju, dakle o bilo kojem od gradova koji su na ovim prostorima s industrijalizacijom i urbanizacijom narasli četrdesetih do šezdesetih godina.

- U velikome dijelu filma likovi su žene koje su prethodile Petrije, mogli bismo tako reći, dakle one koje dolaze u grad, integriraju se u grad kroz industriju i prvi put imaju plaću i uče se gradu. Tu imate cijelu galeriju ženskih likova koji se uče gradu, prvi put imaju plaću, prvi put ulaze u kafanu i naručuju piće koje će platiti vlastitim novcem, prvi put idu frizeru, uče urbanu topografiju, što je park, šetnja gradom samostalno, te uče, naravno, dinamiku rodničkih odnosa, govori Pavičić

E RAVNOPRAVNOSTI I RAVNOPRAVNOSTI OPĆENITO

Razgovor »O ženama i filmovima« održan je u sklopu Festivala rodne ravnopravnosti – ROAR

“

Podaci o samoubojstvu djece, među kojima je velik postotak LGBT populacije, ukazuju na to da smo kao društvo i zajednica okrutni

“

Konzervativni pokret koji se pojavio prije desetak godina, u vrijeme referenduma, specifičan je po tome što je uvijek ciljao jako lake žrtve

e postaju teritorij za ratovanje

te dodaje da u filmu ima i smiješnih i dirljivih dijelova.

U tom smislu, kad se govori o smiješnim dijelovima, kaže dalje, posebno se ističe zabavan dio koji se tiče Rijeke, jer među ljudima koji dolaze u Zenicu i rade u industriji su »što milom, što silom, deportirane prostitutke iz Rijeke koje za kaznu dobivaju rad u Zenici«, a kako pojašnjava, te prostitutke koje su živjele u gradu i razumiju ga, uče seljanke kako se pleše, kako se ophodi s muškarcem, one postaju mentorice ostalim ženama. Dakle, one razumiju »što je grad i gradski prostor, razumiju što znači imati svoj novac te kako se uopće ponaša u svijetu«.

- Iz toga Bulajić gradi jednu priču o rodnoj solidarnosti, u fantastičnom finalu koji je nesvjesno feministički, o tome kako žene zajednički odluče stati na kraj muškoj napasti. To je jedan film koji je prekrasan i koji je potpuno zaboravljen, čak i u Bulajićevom opusu, i koji je dio opusa režisera za kojeg ne biste nikad pomislili da uvlači feminizam, jer kad spomenete Veljka Bulajića, prvo im na pamet padnu ratne epopeje, žanr superpartizanskog spektakla koji je o određenoj mjeri stvorio, i to s »Kozarom«, u zenit stavio s »Neretvom«, i uništio s »Velikim transportom«. Priča o tom Bulajiću je skrenula njegov nevjerojatno zanimljiv odnos prema ženama čak i u tim filmovima. On je režiser za kojeg ne biste očekivali takvo što, 'macho' Crnogorac koji radi ratne filmove u jugoslavenskoj kinematografiji, koja je bila jako mačistička. Govorimo o jednome društvu u kojem je stakleni strop za žene zaista bio oboren u mnogim stvarima; društvo koje ima arhitekture, inženjerke, izumiteljice, liječnice, u mnogim profesijama je stakleni strop bio problem upravo od 1945. do 1960., naglašava Pavičić te dodaje da se u filmu u kontekstu shvaćanja bijede u filmu ističe dio u kojem se u gradu krade pribor za jelo i šalje na selo.

Proboj staklenog stropa

Na pitanje znače li mlade redateljice poput Hane Jušić, Sonje Taročić, Dane Budisavljević, Antoanete Alamah Kusijanović te ženske priče

“

Neke vrste 'harassmenta', uvjetovanja, ucjenjivanja i tako dalje, prije se nisu primjećivale i detektirale kao problem, već nešto kao nelagoda, dosada i nešto što moraš odraditi, a sada kad su na stolu, samim time postaju neka pojmljena nepravda i sasvim sigurno je dobro da se o tome govori

koje nastaju od muških redatelja poput »Tereze37«, »Mare«, »Mater«, da se u hrvatskome filmu događa pomak od uobičajenih rodni stereotipa, Pavičić govori da je taj pomak rezultat više faktora.

- Proboj staklenog stropa dogodio se i drugdje, ne samo kod nas, što je rezultat generacijske smjene, određene političke inicijative, jer su recimo skandinavske zemlje krenule s kvotama, no i sam se film demokratizirao. Ženama je u hrvatskome filmu danas kad se godišnje snimi više filmova lakše, nego onda kad su se snimala samo četiri filma, primjerice. Kod nas je taj pomak bio dramatičan, jer se dogodilo da su iz nekoliko generacija spomenute redateljice za vrijeme Akademije i nakon iskočile kao najtalentiranije, pa u ovome trenutku one čine kreativnu jezgru nečega što je dobar hrvatski film, napominje Pavičić.

Na pitanje koliko je važan #MeToo pokret koji ima odjeke i u Hrvatskoj, pogotovo na zagrebačkoj Akademiji dramskih umjetnosti, te može li pridonijeti tome da i žene iz drugih djelatnosti imaju neke dobrobiti, Prijić Samaržija kaže da ne zna hoće li to popraviti živote žena, no dobro je da se o tome govori, »jer kad se neka stvar iznese na stol i kad se osvijesti, samim time negdje će i doći« u fokus.

- Ono što je dobro, to je taj jedan pojam koji sad stalno govorim u zadnje vrijeme, hermeneutička nepravda, to je ta ideja da postoje neke vrste nepravde koje žene ne doživljavaju kao nepravdu, nego

nešto što je sastavni dio njihovih života. I to zato što nemaju konceptualni aparat, oruđe da prepoznaju nešto što im je neugodno kao problem, recimo ovo da žena ima dobrog muža koji je ne tuče. Naprosto ona nema aparat razumijevanja toga što je dobar život kao takav. Neke vrste 'harassmenta', uvjetovanja, ucjenjivanja, i tako dalje, prije se nisu primjećivale i detektirale kao problem, već nešto kao nelagoda, dosada i nešto što moraš odraditi, a sada kad su na stolu, samim time postaju neka pojmljena nepravda i sasvim sigurno je dobro da se o tome govori, a hoće li se život običnih žena, trgovkinja, promijeniti, sasvim sigurno ne ide ni po kakvom automatizmu jer je puno promjena u tom društvenom imaginariju potrebno, konstatira rektorica te dodaje da su neki stereotipi i predrasude tako »duboki«, da ih ni kratkoročnih pet ili deset godina u književnosti ili na filmu tijekom kojih se ističe pozicija i uloga žene, ne može promijeniti.

Pitanje interseksionalnosti

U kontekstu promjena, Mišković se osvrnula na primjer jednoga saborskog zastupnika koji je nedavno od HRT-a, zbog danskog animiranog filma čiji je protagonist transrodna osoba, zatražio povratak na duhovne vrijednosti i programiranje u skladu s tradicijom, a kako kaže, uz evidentan porast rodni ideologija, isticanja prava žena i LGBTQ+ populacije, prava čovjeka se općenito smanjuju. U tom smislu, i Tomić smatra kako se radi o elementarnim pravima čovjeka.

- Desničari su zabrinuti jer sve te 'woke' pokrete doživljavaju kao staljinističke čistke, kao da se nešto strašno dogodilo, a oni zapravo samo žele upozoriti kako bi trebali biti obzirniji, malo manje nasrtljivi. No, to doživljavaju kao da im se nešto čudovišno događa, hiperventiliraju jer im se ukida pravo da se prikradu ženi straga i uhvate je za grudi. Reakcija klerikalne desnice i sva ta ludovanja, i ovo s molitvom da žene prestanu nositi minice, to je groteskno. No, naravno da se u tom slučaju radi o demokraciji, građanskim i

ljudskim pravima koja su ugrožena, upozorava Tomić te navodi činjenicu da je nedavno preminula Ugrešić dobila NIN-ovu nagradu nakon više od četrdeset muškaraca, što jasno pokazuje kakvo smo društvo bili prema ženama.

Na pitanje možemo li o rodnoj ravnopravnosti govoriti bez da razmišljamo o vjerskoj, nacionalnoj, ekonomskoj i onoj seksualnoj, Prijić Samaržija kaže kako se radi »o pitanju interseksionalnosti, jer postoji toliko mjesta na kojima možeš biti diskriminiran, a pitanje je kako se ti identiteti poklapaju, zbraja i dodaju, i to naravno čini priču kompleksnijom«.

- Oduvijek mi je bilo zanimljivo kako netko tko je sam manjina, tko je skriven, može na neki način biti agresivan. Ako si inkluzivan, onda si svugdje inkluzivan i kultiviraš humanitet na sve strane. Feminizam i rodna priča bi tu htjela kultiviranje humaniteta svugdje, ali je činjenica da - nije tako. Obrazovanje je ključ, no kako doći do tog obrazovanja, to je nešto s čime se svi ovdje borimo, pa napraviš korak naprijed i vrate te tri koraka unazad, no ne odustajemo, kaže Prijić Samaržija, ističući kako je Rijeka izgurala neke stvari u zemlju prije drugih.

Lake žrtve

Nedavni podaci o samoubojstvu djece, među kojima je velik postotak LGBT populacije, smatra Mišković, ukazuju na to da smo kao društvo i zajednica okrutni, na što Pavičić kaže da je konzervativni pokret koji se pojavio pred desetak godina, u vrijeme referenduma, specifičan po tome što je uvijek ciljao jako lake žrtve, a Željka Markić jako dobro zna »da živimo u društvu koje je bazično društvo licemjerja«.

Drugo mišljenje

Znanstvenici biraju i komentiraju aktualne javne teme i društvena zbivanja.

- Hvatili su žrtve koje su lake, jer su izrazito manjinske i nisu ljudima toliko u radaru. Naprosto, ako ih nemaš u okolini, ne identificiraš se s njima i čudne su ti, pa su krenuli na homoseksualne brakove, a onda transrodne osobe. Nikad se nisu usudili taknuti temu kojom bi dotakli nešto čime bi naišli na neodobravanje šutljive većine ljudi koji sebe zovu katolicima, ali ipak, tada bi rekli, malo je to previše. Lake žrtve im postaju teritorij za ratovanje, tvrdi Pavičić.

Rektorica se također složila s time da su meta lake žrtve i manje grupe, a dalje se osvrnula na paradoks sve emancipiranih žena, te postojanu tradicionalnu podjelu uloga i poslova. Prema riječima Mišković, bez obzira na ekonomsku emancipaciju, ljudska i temeljna prava sve su više ugrožena. U tom smislu, Prijić Samaržija je kazala kako razlika u jednakosti pri plaćanju istih poslova svakako postoji, a neke su predrasude dijelom implicitne i dijelom su prihvaćene od žena koje same odgajaju sinove. Također, napomenula je i da »muškarci ne primjećuju svoju privilegiranost kao privilegiranost, jer muški svijet je sa svime što on nosi, u osnovici privilegiran«. Pavičić je, s druge strane, pojasnio kako je to sociološko pitanje »double burdena«, a dobar primjer za to je film »Od 3 do 22« Kreše Golika.

- Film govori o ženi koja ujutro ustaje, radi u tvornici, prije toga stavlja sušiti robu, onda kuha, dakle cijeli dan radi. Imali ste društvo u kojem se podrazumijevalo da žena radi, bilo je rubno sramotno ostaviti ženu kod kuće, što pokazuje da je i Jugoslavija bila puno progresivnija nego američko predgrađe 1967. u kojem je bilo tada čudno da žena radi. Danas je pak došlo do diversifikacije tih uloga, pa muški malo više rade u kući, no s druge strane, imate paradoks da smo dobili ekonomsku strukturu u kojoj su muškarci neupotrebljivi. Jedna cijela ekonomija koja je stavila radnika na centralno mjesto je nestala i izbrisana s povijesne scene, a ostali su vidovi ekonomije u kojima je žena korisnija, zaključio je Pavičić.

ANTIKITERA O TEKTONSKIM SILAMA I POTRESIMA U MEDITERANSKO-TRANSAZIJSKOM POJASU

Zašto se događaju potresi u Anadoliji?

Istočnoanadolski rasjed na sebe preuzima relativno gibanje arabijske ploče i anadolske mikroploče. Na njegovoj gotovo okomitoj, neravnoj površini dolazi do skupljanja napetosti i čestog loma stijenske mase koji nazivamo potres. Radi se o jednom od najopasnijih rasjeda na svijetu. Primjerice, u svakom od potresa u Antiohiji iz 115. i 526. godine n.e. stradalo je oko 250 tisuća ljudi

prof. dr. sc. Hrvoje TKALČIĆ

Kad se ocean Tetis, koji je milijunima godina razdvajao sjevernu kontinentalnu masu – Lauraziju, od južne, Gondvane, konačno zatvorio prije oko 40 do 50 milijuna godina, raspored kontinenata je dobivao obrise današnjeg svijeta. Ova se geološka epoha naziva eocen, što na grčkom znači praskozorje, slikovito opisujući vrijeme početka razvoja moderne faune. U rasponu koje se mjeri desecima milijuna godina, kontinentalni fragmenti nekadašnje Gondvane – Indija, Arabija i današnja Adrija – pritisnuli su Euroaziju kao rezultat rotacijskog gibanja tadašnjih kontinenata u smjeru suprotnom od kazaljke na satu. U tom su se razdoblju formirali planinski lanci, počevši od gorja Atlas na sjeveru Afrike, Pirineja, Alpa i Karpata u Europi, do Himalaje i Indonezije na dalekom istoku. Ostaci Paratetisa – istočnog dijela Tetisa – razbacani su Euroazijom kao Mediteransko i Crno more, Kaspijsko jezero te Aralsko more. Ovaj pojas, na kojem i danas ploče s juga potiskuju sjeverne i podvlače se pod njih, naziva se Mediteransko-transazijski pojas. Osim što nosi ožiljke burne geološke povijesti, na njemu se danas dogodi oko 15 do 20 posto svih potresa u svijetu. Tu je i mikroploča Anadolija, jedan od kontinentalnih blokova formiranih u pradaavnom konglomeratu kontinentalnih fragmenata. Od svih

Geofizičar prof. dr. sc. Hrvoje Tkalčić redoviti je profesor i voditelj Odsjeka za geofiziku na Australskome nacionalnom sveučilištu u Canberru

rasjeda koji omeđuju ploče i mikroploče po aktivnosti prednjači sjevernoanadolski rasjed, koji na sebe preuzima gibanje između anadolske mikroploče i euroazijske ploče.

Veliki istočnoanadolski rasjed

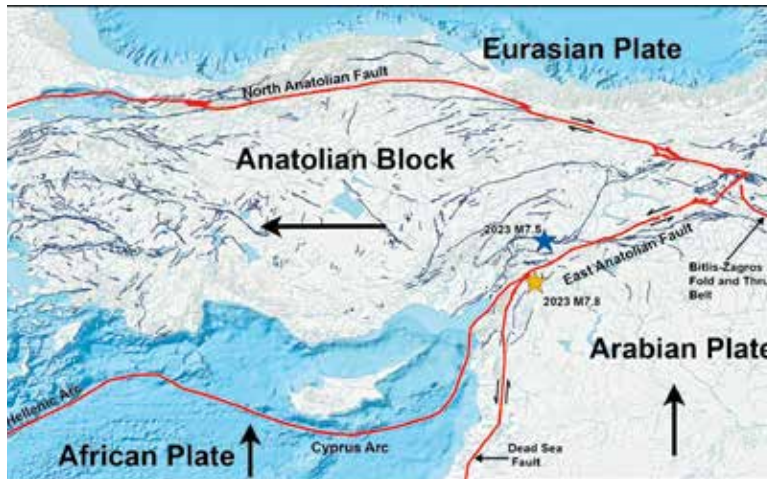
Uz već spomenuti sjevernoanadolski rasjed koji se proteže duž sjeverne turske granice, istočnoanadolski rasjed spušta se 700 kilometara u smjeru sjeveroistoka-jugozapada sve do granice sa Sirijom. Zamislimo da tektonske ploče na tom području promatramo odozgo, kao slagalicu

Od svih rasjeda koji omeđuju ploče i mikroploče po aktivnosti prednjači sjevernoanadolski rasjed

Što su transformni rasjedi?

Kod transformnih rasjeda dvije susjedne tektonske ploče pomiču se horizontalno jedna uz drugu. Najviše ih ima duž srednjeeoceanskih hrptova gdje se pojavljuju između blokova stijenskih masa. One se odmiču u stranu poprečno hrptu zbog vrućeg materijala koji se duž hrpta uzdiže iz plašta. Magma potiskuje ispućalac litosferu duž hrpta u obje strane, tako da se poprečno formiraju mali transformni rasjedi. Međutim, poznatiji od njih su transformni rasjedi na kopnu, kod kojih se susjedne tektonske ploče pomiču horizontalno jedna uz drugu, bilo da se radi o granici između oceanske i kontinentalne litosferske ploče ili o dvije kontinentalne litosferske ploče. Najpoznatiji takav rasjed je San Andreas dužine 1.200 kilometara, kod kojeg se pacifička ploča pomiče prema sjeveru, a sjevernoamerička prema jugu. Sjevernoanadolski rasjed je oko 1.500 kilometara duga granica između kontinentalnih litosferskih ploča: euroazijske na sjeveru i arabijske na jugu. Nešto istočnije vrlo je aktivan 850 kilometara dug rasjed Chaman u Pakistanu i Afganistanu, granica između indijske i euroazijske ploče. Daleko na istoku, između indijske i Sunda ploče, u Burmi, nalazi se još jedan gorostasni transformni rasjed, duljine oko 1.400 kilometara, poznat kao Sagaing. Svi ovi rasjedi rezultirali su tijekom povijesti brojnim potresima i ljudskim žrtvama.

od četiri komada. Na južnom dijelu su afrička i arabijska ploča, na sjeveru euroazijska, a između njih nešto manja anadolska mikroploča oblika romba. Afrička i arabijska ploča gibaju se u smjeru sjevera i podvlače pod anadolsku mikroploču i euroazijsku ploču brzinom od nekoliko centimetara godišnje, potiskujući ih dalje prema sjeveru. S obzirom na to da je anadolska mikroploča oblika romba, osim prema sjeveru, ona se odmiče i prema zapadu. Istočnoanadolski rasjed tako na sebe preuzima relativno gibanje arabijske ploče i anadolske mikroploče. Na njegovoj gotovo okomitoj, neravnoj površini dolazi do skupljanja napetosti i čestog loma stijenske mase koji nazivamo potres. Radi se o jednom od najopasnijih rasjeda na svijetu. Primjerice, u svakom od potresa u Antiohiji iz 115. i 526. godine n.e. stradalo je oko 250.000 ljudi. Od kraja 18. stoljeća na jugozapadnom dijelu istočnoanadolskog rasjeda dogodili su se potresi magnitude momenta 7,0 (1795.), 7,2 (1872.), 7,1 (1893.), i 6,8 (2020.). Na sjevernoistočnom kraju rasjeda dogodili su se pak potresi magnitude momenta 7,2 (1866.), 7,1 (1874.), 6,7 (1875.), 6,7 (1971.), i 6,1 (2010.).

Anadolski potresi

Na temelju povijesnih zapisa potresa i razumijevanja tektonskih sila ovog dijela svijeta, bilo

Od svih rasjeda koji omeđuju ploče i mikroploče po aktivnosti prednjači sjevernoanadolski rasjed, koji na sebe preuzima gibanje između anadolske mikroploče i euroazijske ploče

je samo pitanje vremena kada će i na kojem dijelu konstrukcija rasjeda popustiti i odaslati seizmičke valove prema infrastrukturi na površini (slično je i za rasjed San Andreas). Prvi potres imao je razornu magnitudu momenta 7,8, a drugi 7,5. Drugi potres dogodio se na jednom od rasjeda u sustavu istočnoanadolskog rasjeda, tako da ga se zbog toga smatra drugim glavnim potresom, ne i naknadnim potresom, iako je izazvan prvim zbog preraspodjele napetosti u podzemlju. Broj naknadnih potresa na jednom i drugom rasjedu nakon ta dva potresa premašio je tisuću potresa jačih od magnitude 2,5 u prva tri dana.

Kod ovako velikih potresa možemo govoriti o žarištu ili hipocentru potresa (točki unutar Zemlje u kojoj dođe do pucanja stijenske mase), iako kod tih potresa dolazi

Antikitera

Starogrčko minijaturno analogno astronomsko računalo – i naša redovita kolumna s prikazom i komentarom najnovijih i najaktualnijih tehnoloških i inovacijskih događanja u svijetu iz pera uglednih znanstvenika.

Afrička i arabijska ploča gibaju se u smjeru sjevera i podvlače pod anadolsku mikroploču i euroazijsku ploču brzinom od nekoliko centimetara godišnje, potiskujući ih dalje prema sjeveru. S obzirom na to da je anadolska mikroploča oblika romba, osim prema sjeveru, ona se odmiče i prema zapadu

do loma cijelom površinom rasjeda, odnosno jednim njezinim dijelom. Zato nije pogodeno samo područje oko epicentra, nego područje od nekoliko stotina kilometara uz cijelu dužinu rasjeda koji se aktivirao. Pritom su pomaci duž rasjeda u prosjeku nekoliko metara dužine. Brzina širenja loma je obično nešto manja od brzine širenja smicajnih valova. S obzirom na to da se aktivirao rasjed dužine oko 250 do 300 kilometara, uzevši kao brzinu širenja loma 2,9 km/s, postaje jasno zašto se tlo treslo više od jedne, a na nekim mjestima skoro i dvije minute ($t = 250 \text{ km} / 2,9 \text{ km/s} = 86 \text{ s}$).

Oslobađanje energije

Radi usporedbe s Petrinjskim potresom magnitude 6,4, izračunajmo približno koliko se puta više energije oslobodilo u prvom glavnom potresu u Anadoliji, magnitude momenta 7,8. Za to možemo koristiti sljedeću empirijsku relaciju:

$M_2 - M_1 = 2/3 \times \log(M_2/M_1)$
gdje su M_2 i M_1 magnitude momenta prvog i drugog potresa. Iz gornje relacije tada slijedi:
 $7,8 - 6,4 = 2/3 \times \log(M_2/M_1)$
 $2,1 = \log(M_2/M_1)$
 $M_2/M_1 \sim 125$.

Prema gornjem izračunu, Anadolski potres oslobodio je 125 više energije od Petrinjskog! Energija koja se oslobodi u potresu proporcionalna je i površini rasjeda koji se aktivirao (još nitko ne zna točne dimenzije) i prosječnom pomaku na rasjedu. Za prvi potres u Anadoliji procjenjuje se da je duljina rasjeda koji se aktivirao oko 250 km, za širinu možemo uzeti u prosjeku oko 20 kilometara, a za prosječan pomak oko 3,5 metara. Ako pomnožimo ova tri broja bez mjernih jedinica, dobijemo 17.500. Neki seizmološki i geodetski podaci upućuju na to da su duljina i širina rasjeda koji se aktivirao kod Petrinje oko 8 i 5 kilometara, a prosječan pomak čak oko 3 metra (što je neobično puno za tako mali rasjed). Kada pomnožimo te brojeve bez mjernih jedinica, dobijemo 120. Ako sad podijelimo 17.500 sa 120, dobijemo omjer od oko 145, što je dosta blizu omjeru energija koji smo izračunali empirijskom formulom.

NESTRPLJIVI ZA PROMJENU PET GODINA STUDENTSKE MEDIJSKE PLATFORME KIŠOBRAN

Središnje mjesto informiranja studenata

Studentska medijska platforma Sveučilišta u Rijeci »Kišobran« obilježava pet godina djelovanja te je u pripremi novi program koji će okupiti raznovrstan profil studenata i studentica, a ovisno o njihovim preferencijama, interesima i vještinama. Studenti i studentice se mogu, osim u radijskim vodama i snimanju podcasta, okušati i u pisanoj riječi na portalu Kišobran, koji postoji niz godina i čiji sadržaj stvaraju isključivo studenti i studentice

Tea DIMNJAŠEVIĆ

Studentska medijska platforma Sveučilišta u Rijeci »Kišobran« započela je s radom 2018. godine na inicijativu studenata Kulturalnih studija Filozofskog fakulteta u Rijeci, a potpomognut je i financiran iz proračuna Studentskog zbora Sveučilišta u Rijeci. Tijekom petogodišnjeg rada Kišobran je omogućio ulazak u svijet novinarstva više od 200 studenata – ponajviše putem portala Kišobran. Na studentskoj platformi Kišobran studenti i studentice imaju mogućnost sudjelovanja putem Stručne prakse u kulturi i upisom Communis predmeta kojima stječu i ECTS bodove. Osim studenata koji obavljaju stručnu praksu, Kišobran okuplja i studente volontere koji žele steći iskustvo rada na medijskom portalu uz stručno mentorstvo.

Program medijske platforme ostvaruje se u suradnji sa studentima koji već djeluju na radio Sovi, studentskom programu Sveučilišta u Rijeci i Radio Rijeci, a želja je da se cjelokupni program i suradnja dodatno razviju i podignu na višu razinu uključivši veći broj studenata.

Snimanje podcasta

Ove godine Kišobran obilježava pet godina djelovanja te je u pripremi i novi program koji će okupiti raznovrstan profil studenata i studentica, a ovisno o njihovim preferencijama, interesima i vještinama. Studenti i studentice se mogu, osim u radijskim vodama i snimanju podcasta, okušati i u pisanoj riječi na portalu

Kišobran priprema nove aktivnosti, a jedna od njih je i snimanje podcasta – audiovizualnih sadržaja o različitim temama, sa zanimljivim sugovornicima

Od pokretanja portala studenti novinari su se bavili različitim temama i društvenim aktualnostima

Koliko je važan projekt i ideja studentske medijske platforme na Sveučilištu u Rijeci pokazuje i ulaganje u prostor redakcije Kišobrana

U sklopu programa brige za cjelokupno zdravlje svojih studenata Sveučilište u Rijeci organizira program rekreativnog vježbanja na kampusu Trsat

Osim studenata koji obavljaju stručnu praksu, Kišobran okuplja i studente volontere koji žele steći iskustvo rada na medijskom portalu uz stručno mentorstvo

Kišobran, koji postoji niz godina i čiji sadržaj stvaraju isključivo studenti i studentice. Od pokretanja portala studenti novinari su se bavili različitim temama i društvenim aktualnostima, a veoma popularna je bila rubrika »Kolumna«, koja je pružila mogućnost rasprave i propitkivanja brojnih aktualnosti iz svakodnevnog studentskog života i društva – od studentskog aktivizma u zajednici pa sve do aktualnih društvenih tema. Kako nam kažu iz Kišobrana, veoma čitana je i rubrika Intervju, unutar koje se predstavljaju svi oni koji imaju nešto zanimljivo za ispričati ili pokazati, a takvih je na Sveučilištu u Rijeci zaista mnogo. Suradnja se ostvarila i s Akademijom primijenjenih umjetnosti, čiji su studenti uključeni u stvaranje emisije s potencijalom za emitiranje na lokalnoj televiziji, a osim toga planira se i njihov umjetnički doprinos u uređenju radijskog i podcast studija. Kao što smo već spomenuli, Kišobran priprema nove aktivnosti, a jedna od njih je i snimanje podcasta

– audiovizualnih sadržaja o različitim temama, sa zanimljivim sugovornicima. Ono što je karakteristično za podcaste jest da su uvijek dostupni i može ih se preslušati u bilo kojem trenutku. Prvi podcast Kišobrana je već snimljen i za nekoliko dana će biti objavljen na stranicama portala i YouTube kanalu – otkrivaju nam samo da su imali veoma zanimljivog sugovornika iz profesorskih krugova.

Iskustveno učenje

Na pitanje o ciljevima i idejama za budućnost platforme saznali smo da je jedan od ciljeva emitiranje po studentskim menzama i sastavnicama Sveučilišta te realizacija online radiopostaje, a do tada će se sadržaji prvenstveno objavljivati na platformi MixCloud, a podcasti će se moći slušati i gledati na YouTube kanalu Kišobran i raznim platformama.

Također, želja je da platforma Kišobran bude centralno mjesto informiranja studenata i studentica Sveučilišta u Rijeci o aktualnostima, njihovim pravima, mogućnostima dodatnih edukacija, događanja i svih informacija koje su usko vezane za njih.

Koliko je važan projekt i ideja studentske medijske platforme na Sveučilištu u Rijeci pokazuje i ulaganje u prostor redakcije Kišobrana. Svim članicama i članovima platforme na raspolaganju je moderno i funkcionalno uređen prostor na kampusu Trsat koji se sastoji od studija i prostora za rad sa svom potrebnom opremom.

Jedan od glavnih zaključaka je da studenti i studentice iskazuju motivaciju i interes za radom na platformi, ali da je jednako važno pružiti im mentorstvo i pomoć u osmišljavanju i realizaciji programskog sadržaja. Također, smatraju da je veoma važno omogućiti članovima i članicama Kišobrana upoznavanje s drugim medijskim platformama i tako im omogućiti iskustveno učenje. Upravo će zbog toga svim Kišobrancima na raspolaganju biti različite edukacije i organizirani stručni posjeti drugim radijskim postajama i medijskim platformama te seminarima.

Postani dio Kišobrana!

Medijska platforma Kišobran petu godišnjicu postojanja obilježit će primanjem novih članova i članica, a do sada se prijavilo 30 studenata i studentica s različitih fakulteta i studija, poput Odjela za biotehnologiju, Pomorskog fakulteta, studija Psihologije i Pedagogije Filozofskog fakulteta, no poziv je i još uvijek otvoren! Imaš svoje mišljenje koje želiš podijeliti izvan krugova obiteljskog ručka i ekipe na faksu? Zanima te rad u medijima? Želiš biti kao Dr. Dre i jednog dana imati produkcijsku kuću? (ok, ne moraš imati toliko ambicije, dovoljno je da te bar malo zanima produkcija i tehnika). Čuvaš (brutalno) dobru ideju za podcast? Ako se tijekom čitanja pitanja pojavilo jedno »DA« ili čak i »MOŽDA«, kontaktiraj Kišobran na email info@kisobran.uniri.hr. Možeš se prijaviti za jednu ili više pozicija poput novinara, radijskog voditelja, voditelja podcasta, glazbenog urednika i/ili producenta. Iz Kišobrana naglašavaju da je najvažnije imati volju i interes za rad, iznošenje i komentiranje ideja za kreiranje sadržaja, a sve drugo je manje važno.

Rekreativni treninzi za UNIRI studente

Sveučilište u Rijeci prepoznaje važnost svakodnevnog bavljenja organiziranim tjelesnom aktivnošću radi doprinosa očuvanju i unapređenju psihofizičkih sposobnosti te promiče sportske vrijednosti i popularizira sport u akademskoj zajednici i šire. U sklopu programa brige za cjelokupno zdravlje svojih studenata Sveučilište u Rijeci organizira program rekreativnog vježbanja na kampusu Trsat. Program se provodi u suradnji sa Studentskim centrom te se u teretani studentskog doma realizira pet pilot- programa rekreativnog vježbanja za studente. Programi su besplatni i provode se pet dana u tjednu. Cilj programa je, osim što pruža priliku za društvenu interakciju, poticanje fizičkog, mentalnog i emocionalnog blagostanja. Redovito bavljenje tjelesnom aktivnosti pruža mnoge zdravstvene benefite i pomaže u smanjenju stresa i tjeskobe. Veliki interes studenata za program rekreativnog vježbanja jasan je signal da su studenti prepoznali rekreaciju kao važan segment balansirano života.

KULTURA (NE)ZNAJA O NOVOM STAROM FENOMENU TIHOG ODUSTAJANJA OD POSLA

Prof. dr. sc. Nadežda ČAČINOVIĆ

Tek sam nedavno saznala da postoji takva sintagma za stav prema radu – zapravo zaposlenju. Valja obavljati samo ono što se mora, a inače se pobrinuti za dobar život. Valja se potihno odviknuti od ovisnosti o radu. Neki dan sam vidjela čak i raspravu o tome u vrlo ozbiljnoj televizijskoj emisiji udruženih trećih programa Njemačke, Austrije i Švicarske, a došlo to je i do ovdašnjih dnevnih novina...

Sam stav, naravno, nije nov. Moguć je, dakako, samo u određenim, možda bismo rekli, privilegiranim poslovima koje možete obavljati, a da ne pokazujete veliko zalaganje za dobrobit firme ili tima: u nizu teških, a loše plaćenih poslova ne možete raditi ništa, nego morate snažno braniti mogućnost da osim rada uopće imate neki život, vjerojatno ne naročito dobar.

Fenomen ipak nije nevažan. U suprotnosti je s prevladavajućim očekivanjima, narativima ili kako god to formulirali. Oni s jedne strane proglašavaju da se u životu navodno samo valja potruditi kako bismo bili uspješni, a onda nam je sve moguće. Vrlo jednostavno i mnogima ne pada na pamet da u to posumnjaju. Kod uspješnih to dovodi do ugodnog uvjerenja da su zaslužni za svoj položaj i posjed. S druge pak strane mislimo da nas rad doslovno čini onima što jesmo, tek u takvom suočavanju s izvanjskim zadaćama postajemo ljudima.

Središnja pitanja života

U svakom nas slučaju sve što se tiče definicije rada uvlači u središnja pitanja našega života – doslovno od biblijskog prokletstva osude na muku i suze do mnogo kasnijih revolucionarnih programa u kojima se od onih koji nemaju ništa nego svoju radnu snagu (»okove«) očekuje promjena svijeta. A izostajanje (ili odgađanje) revolucije onda se tumačilo promjenom značajki rada – prevlašću rada znanja, automatizacijom, izdajom onih čiji se položaj malo popravio.... Rasprave o učinku digitalizacije uglavnom više ne spominju revoluciju – premda naravno još uvijek da promjenu svijeta. Mišljenje na Marxovom tragu još je najjasnije prisutno u raspravama o neplaćenom radu žena i njegovom učinku.

Mirno povlačenje iz nadmetanja nekog broja ljudi možda je razmjerno nevažno – odnosno bilo bi nevažno da nije »tiha« objava neprihvatanja načina ponašanja i stavova onoga što možemo nazvati neoliberalizmom ili kasnim kapitalizmom, ali što je za većinu naprosto ono što jest, nevidljivo kao zrak.

Jesu li poslovi koje se tako mirno svodi na minimalno obavljanje, oni »bullshit« poslovi, što ih je opisao pokojni David Graeber? U hrvatskom su prijevodu »besmisleni«, a čitanje o njima i tu nas izbacuje iz uobičajenih predodžbi jer vidimo

Quiet quitting

Valja obavljati samo ono što se mora, a inače se pobrinuti za dobar život. Valja se potihno odviknuti od ovisnosti o radu. Sam stav, naravno, nije nov. Moguć je dakako samo u određenim, možda bismo rekli, privilegiranim poslovima koje možete obavljati, a da ne pokazujete veliko zalaganje za dobrobit firme ili tima: u nizu teških, a loše plaćenih poslova, ne možete raditi ništa, nego morate snažno braniti mogućnost da osim rada uopće imate neki život, vjerojatno ne naročito dobar

Za razliku od tradicionalnih, moderna društva omogućuju – ili nameću – mobilnost. Užasna rasprava o tome jesu li migranti na putu zbog bijede ili zbog progona pokazuje najnoviji lik nametnute mobilnosti

da oni nisu smješteni u nekakav birokratski aparat kao proizvod održavanja vlasti, već ih ima u onome što ideolozi tržišne ekonomije vole nazivati »realnim sektorom«.

Ljudi najbolje rade kada rade za sebe

Nije da bismo se trebali čuditi. Znamo da taj sektor ne funkcionira tako da bi zadovoljavao naše potrebe, da bi nam na primjer nudio velik raspon korisnoga i lijepoga - i pristupačnoga. Maksimiranje profita ne može se provoditi čiste savjesti, a znamo da se ne odvija ni nekom neumitnom i nezaustavljivom logikom: netko dijeli karte koje su obilježene. Graeberovi opisi nelagode onih koji su uhvaćeni u besmislenom poslu dovoljno objašnjavaju kako akumulirano bogatstvo plaća nešto nalik na lakaje, premda oni nemaju ulogu u otimanju stvarnoga viška vrijednosti.

Vratimo se radu. Jedan od

Nadežda Čačinović hrvatska je filozofkinja, feministica i prevoditeljica

najproširenijih razloga da se »kapitalizam« smatra boljim od »socijalizma« (navodnici su tu jer su to idealtipska pojednostavljenja) jest uvjerenje da ljudi najbolje rade kada rade za sebe, u svoju korist, zbog vlastite motivacije. Uz to, odmah i pitanje bi li ljudi uopće radili da ne moraju, da imaju npr. zajamčeni dohodak. Eksperimenti s time provlačili su se dugo vremena, bili ponegdje čak i predmet referenduma, no trenutno kao da nema osnovnog poticaja, naime da se nekako primire oni koji postaju i ostaju višak u visokorazvijenim zemljama. U vremenima krize ili poremećaja to nije prioritet. Čini se da je važnije omogućiti razvijanje potencijala

Očito je quiet quitting vrlo skromni oblik uvjerenja da možemo odlučivati o samima sebi, a da nismo bespomoćni pred poretom koji odlučuje tko je sit, a tko je gladan

onim mnogima koji to ne mogu, na primjer po modelu Amartyja Sena i Marthe Nussbaum (»Capabilities approach«). Tu nije riječ o maksimiranju vlastitih mogućnosti i ideala buržuskog individualizma, već o borbi protiv zapreka, o borbi za pravo na školovanje, o borbi, naravno, i za ravnopravnost spolova. Djevojčice u razvijenim zemljama ne moraju se više boriti za znanja koja se daju njihovoj braći, ali u velikom djelu svijeta to ostaje tako.

Povoljan polazni položaj

Quiet quitting je, kao što sam rekla, moguć samo uz povoljan polazni položaj, ali zbog toga ipak kao fenomen može biti dobar poticaj za mišljenje o tome što je danas rad. Siegfried Kracauer je 1929. proučavao namještenike, život i rad onih sve brojnijih zaposlenih koji nisu ni »radnici« ni »poduzetnici«. Komentar njegovog prijatelja Waltera Benjamina ticao se mogućnosti njihovog politiziranja, premda je učinak Kracauerovog teksta upravo opisivanje i otkrivanje nove pojave, rada koji nije fizički, a ipak je ovisan kao i onaj u tvornicama. Mnogima je upravo takav posao bio predmet

Kultura (ne)znanja

Stalni kolumnisti VOX-a iz humanističke perspektive pišu o intelektualnim, političkim i etičkim vrijednostima.

želja: ne raditi rukama i biti na toplom i suhom. Drugi su pak na svaki način željeli izbjeći proletariziranje, grčevito želeći ostati u zoni poštovanja »srednje« klase.

U gotovo sto godina taj rad se mijenjao na različite načine, ali gruba definicija ostaje i kada ne govorimo više o automatizaciji, već o digitalizaciji kao procesu koji će nadomjestiti namještenike... Ured je ponekad mjesto odvijanja nekih snimljenih priča, ali zaplet je zasnovan na osobnim odnosima i intrigama oko utjecaja i napredovanja: ne oko onga što se doista radi tijekom svih tih sati.

Kracauerovi namještenici govore o želji da im bude dobro. Želja da vlastita djeca napreduju, da im bude bolje, također se čini više nego prirodnim i samo po sebi razumljivom, no sjećam se zaprepaštenja i srdite nemoći kada roditelji neke školske drugarice ili druga ne samo da nisu željeli da njihovo dijete radi nešto drugo, nego su to željeli na sve načine onemogućiti: »Ono što je dobro za nas, i za tebe je dovoljno dobro«. No, čak sam i ja tada mogla vidjeti da nije tu bilo samo interesnih ili drugih sebičnih motiva, nego ponekad i ponosa: ovakvi kakvi jesmo i po tome što radimo nismo ništa lošiji od drugih.

Za razliku od tradicionalnih, moderna društva omogućuju – ili nameću – mobilnost. Užasna rasprava o tome jesu li migranti na putu zbog bijede ili zbog progona, pokazuje najnoviji lik nametnute mobilnosti. To je tužna travestija onoga što je i ranije prepoznato kao tragedija modernoga svijeta: od tzv. modernog čovjeka tražimo da djeluje slobodno, ali on ne kontrolira uvjete svojega života.

Inflacija kreativnosti

Traži se čak i nešto mnogo teže: čini se da i dobivanje besmislenih poslova zahtijeva od vas da se proglasite kreativnom osobom. Jest da je tu ljestvica spuštena vrlo nisko: od nekadašnjeg svojstva jednoga boga, preko osobine umjetnika, danas je kreativnost nastanjena u dječjim vrtićima i hobijima. U toj inflaciji potvrda kreativnosti u radu nije neki veliki zahtjev, a ionako je i u tom obliku posve nemoguća.

Očito je quiet quitting vrlo skromni oblik uvjerenja da možemo odlučivati o samima sebi, a da nismo bespomoćni pred poretom koji odlučuje tko je sit, a tko je gladan. Postoje i umjereniji prijedlozi: one koje iznosi u popularnim knjigama poput one Jenny Odell »How to do Nothing: Resistance to Attention Economy«, o tome »kako ne raditi ništa« u odupiranju takozvanoj ekonomiji pažnje, neprestanoj izloženosti porukama, preporukama, ponudama i čemu već. Kada se izdvojite na takav način, možete mirno živjeti: no namještenici, čini se, većinom kupuju bestsellere koji savjetuju kako uspjeti, »stvoriti karizmu«, kako svladati »sedam pravila moći«, biti »nosilac promjena«: u svojoj apstraktnosti kao da se ti savjeti odnose na bullshit poslove u kojima i nije riječ o tome da nešto određeno radite bolje ...

Quiet quitting kao fenomen može biti dobar poticaj za mišljenje o tome što je danas rad